

Nemzeti Társalkodó.

Május' 12-dik napján 1832.

Gróf Szécheny István és Bírálóji.

(Folytatás)

Hogy a' két vagy három íromány, melyeket a' fennebbi mérősinor nyomán megvizsgálni 's rólok észrevételimet közleni szándékom, valóságos recenziók vagy bírálások, nevek bizonyítja, ha bár tartalmok nem is felel-meg annak eléggé. Névszerént a' Gróf Desewffy elszerencsétlenedett plasticával alkotott „Taglatat“ szavát, mivel etymológiám magyarázatjára nem segít, hozzávetőleg francziáson „Analyse“nek vagy magyarosan bonczolásnak kell értenem 's neveznem. Noha az igazi Analyse a' munkának egy kis egészet formáló, azt híven tükröző képe és rövid kivonata; másfelől az Anatomus is a' testet alkotó tagokat, organumokat, inakat, idegeket'sat. különválasztva metéli ki 's nem darabol fontonként mint egy mészáros, húst csontot együvé. (Finnyásabb olvasóimtól engedelmet kérek hasonlításomért!) Gr. D. pedig inkább az utolsó, mint az első módot láttatik követni. — A' Thewrewk és Orosz

urak' elmeszüleménye pedig nyilván hordja homlokán a' bírálói bélyeget. Mind a' három Recensens' módját öszvesen legelevenebbül festheti amaz athénei polgár anecdotája, a' ki házát áruba bocsátván egy darab téglát kiveve abból, 's azt hordozá mutatóul. Ugyan is egyik munkájában sem találjuk fel a' Hítelt vagy Világot ábrázoló körülrajzot, sehol az azokat alkotó elemek előadását; hanem elkezdve az első lapon arithmetikai sorral, 's nagyobbára egybefüggésekből kivéve, mintegy sinorra fűzve vannak felhozva a' szerző' egyes mondásai, állításai, aprólékos rajzai vagy vonásai, mindég ezen stereotyp kitételekkel bévezetve: lap xx ezt mondja a' Gróf — ismét lap xxx így szól 'sat. ezekre osztán megtudjuk röviden a' bírálók dictátori helybehagyását: *helyesen, bölcsen mondja a' Gróf*; nagyon hosszasan pedig eltávozó vagy ellenkező gondolkodásokat, 's a' Széchenyt néha czáfólni látszó, de sokszor a' dologra éppen nem tartozó factumokat, (mely eset különösen a' „Szécheny mint Író“ első részében a' gyakrabbi.) Általjában mindenik csak a' dió haján vászalja fogait, belébe ritkán vagy sohasem mer harapni, félve, ne hogy mint amaz apocalypsisbeli könyv, az a' mi szájokban édes méz, gyomrokban keserü méreggé váljon. Ezen esmertetésből kitűnik mennyire tett eleget a' recensáló triumvir a' bírálói első kötelességnek.

De bővebb esmertetés végett még fel-

fedezem a' compassokat, melyek a' mi három bajnokunk hajócskáját a' critica szirtos és örvényes tengerén vezérlik, és ide teszem alap syllogismusaikat.

G. *Dessewffy* bizonyítja: hogy a' Hitel elég jó lábon áll Magyarországbán, mert a' magyar nemes ember lehet pontos fizető, ha akar; hogy a' munkás és privilégizálatlan félnek eléggé boldog sorsa van; mert a' privilégizált nem él vissza elsőségeivel — ha becsületes ember; 's megelégedhetünk állásunkkal mert más országokban is vannak fogyatkozások.

P. *Thewerwk* úr állítása az, hogy Magyarország a' nemzeti jóllétnek elég magass lépcsőjén áll, mivel — Muzeuma 's derék országgyűlési orátorai vannak, 's Debreczenben 's Miskoltzon jó kenyeret esznek.

Orosz úr legeggyenesebben szól a' dologhoz, azt vitatván hogy Magyarország (mint természető tartomány!) nincs hátra, mert — 40,000,000 pengő forint érő kivitele van; hogy a' G. Szécheny javallati nélkül nem szűkölködünk, mert mindazokat a' tárgyakat a' Diéta jobban eligazítandja; és hogy alkotmányunk hibátlan és tökéletes, mert 800 esztendeje hogy fenáll.

Most már a' bírálás második tulajdonára, a' hibák kitételére 's javítására érkezünk. Itt mindjárt az a' kérdés jő elő, alkalmasok-e a' G. Szécheny eddig megjelent recensensei a' Gróf értekezéseiben nyo-

mosan 's alaposan hibákat keresni, vagy más szókkal jártasabbak 's legalább egy lépcsőn állók-é a' Gróffal az általa felvett tárgyakban?

A' „Hitel“ 's „Világ“ azon csak kevés tízedek előtt szinte ujonan teremtetett tudomány némely ágait világosítják, melynek politica oeconomia a' neve, 's mivel benne semmit sem találhatni a' mi ezen tudomány Quesnaytól Ricardoig közönségesen elesmert legjózanabb elveivel ne egyeznék, sőt ezen elveknek Magyarországra alkalmaztatása is éles szemet 's gyakorlott ítélőtehetséget láttat, méltán következtetjük, hogy Széchenyt e' tárgyban Mesternek kell esmernünk.

Gr. Dessewffinek a' magyar literatura körüli fáradozásait 's érdemeit én is az egész olvasó közönséggel együtt hálával emlegetem; de sem ezek, sem költői talentuma, sem a' remek írókban olvasottsága nem bizonyosságai annak, hogy finantziái tárgyakban is kiterjedt vagy méjj esmeretekkel bírjon. Ellenben a' régi classicusok végtuli szeretete 's becsülése könnyen némi undorodást szülhetek benne a' politica oeconomia tudományától, mely a' hajdankor statusaiban, legalább azokban melyeknek litteraturai hagyományi reánk maradtak névben és dologban esmeretlen volt,* a' mint nem is leheté másképp ott, hol a' kézmíveket csak rabszolgák gya-

*) Többek helyett álljon itt Cicerónak 's Horatiusnak egy pár helye tanubizonyosságul:

Illiberales autem et sordidi quaestus mercenario-
rum, omniumque, quorum operae, non quorum

korlák 's a' kereskedést alávaló foglalatosság-
nak, vagy éppen az erkölcsi romlottság fő
okának tarták.

Továbbá Thewrewk úr competens szó-
zatolónak állítja G. Dessewffyt a' honnyi al-
kotmány tökéletes értéséért és országgyűlési
gyakorlott hajnokságáért. De amaz úgy lát-
szik még hibáit és fogyatkozásait is indulato-
son megszerettette vele; országgyűlési javal-
latiból pedig az a' kóstoló, melyet Thewrewk
úr munkája 28-dik lapján ad, több éretlen
buzgolkodásra, mint józan 's liberalis poli-
ticára mutat; ennél fogva, nem látom mi
octroyalhatná a' nemzeti gazdasági értekezé-
sek felett ítélő bírói jussát a' nagy érdemű
Grófnak, de facto ugyan ebből a' „Világ“
győzedelmesen ki is velkeztette.

Az idősbség ideáját pedig kár vala Thew-

artes emuntur. Est enim illis ipsa merces auctora-
mentum servitutis. Sordidi etiam putandi, qui mer-
cantur a mercatoribus quod statim vendunt, nihil
enim proficiunt, nisi admodum mentiantur!
Opificesque omnes in sordida arte versantur,
nec enim quidquam ingenium potest
habere officina — — — Mercatura autem, si
tenuis est, sordida putanda est; sin autem magna
et copiosa, multa undique apportans, multisque si-
ne vanitate impertiens, non est admodum vi-
tuperanda. Cic. de Offic. Lib. Cap. 42.

Aurum irrepertum et sic melius situm — —

Aurum inutile, summi materiem mali. — —

Quid leges sine moribus — Vanas proficiunt, si ne-
que fervidis — Pars inclusa caloribus — Mundi, nec
horeae finitimum latus — Mercatorem abigunt, etc.
etc. Horatius szavai.

rewk urnak újra felbolygatni, minthogy az G. Széchényt már egyszer oly keserü kifejezésekre fakasztá, melyeket egyedül kívánnának nem ólvashatni igazán „velős“ munkájában még jóakaróji is, jóllehet a' dolog valóságában neki igazat adni kéntelenek.

Thewrewk úr személye's munkáji többféle okból annyira esmeretesek a' két haza előtt, hogy maga sem fogja talám roszenven venni, ha minden további vizsgálattal nélkül a' szóban forgó tárgyban bírálói tehetőségét kételjük. Jelen munkájában is mindent inkább találunk mint az ország jobblétét 's vagyonosodását illető czikkelyeket; vannak abban biographiai töredékek, theophrastusi (?) character festések, tudományos és ritkaság gyűjteményekről tudósítások, könyv hírdetések, luminatziókra feljűlírások, egyházi statistica, széles ólvasottságát bizonyító citatiók 'sat. melyekről mind elmondhatni:

Inceptis gravibus — et magna professis
 Purpureus, late qui splendeat, unus et alter
 Adsuitur pannus — —

Sed nunc non erat his locus!

Csupán egy helyen látok benne egyenesen a' dologhoz szöllást, a' hol a' Széchényi 9-dik titulusról való javallatját hozza-elé és azt elútasítja igen kevés szókkal, melyeknek még rövidebb értelme ez:

Azt hallottam felőle
 Semmi sem lesz belőle.

Általában úgy bánék Thewrek úr vélekedése szerint már „érett férfi korra“ ju-

tott nemzetével, mint egy dajka a' kis gyermekkel, kinek hogy valami más kívánságát elfelejtse, pálczalovait 's egyéb játzó eszközeit rakja elébe 's azokra vonja figyelmét.

Hogy Orosz úr mennyiben lehet Smith, Say és Mac-Culloch vetélkedő társa, kiteszik azon komoly állításából, hogy a' nemzeti gazdaság minden nevezetes elveit 's tetteit, 's honunk virágzása segédeszközeit törvény könyveinkben 's diaetalis articulusinkban teljesen fellelhetni, 's ennél fogva azokra mint legtökéletesbb Codexekre utal, melyekben minden a' mi a' Hitelben vagy Világban jó és bévehető van már régen alapítva létez.

Ily mondásával maga töri-el saját feje felett a' bírói pálczát, 's béléatása felől méltó gyanut gerjeszt, melyct egész írománya minden abban kitárt esmeretei 's tudománya mellett még igen is megerősít.

Valóban bosszankodás – felhevült bosszankodás fog-el, ha megtekintem ezek a' sas hátán felemelkedett ökörszemek miként akarják leczkézni mestereket, 's egyfelől nagy alázatossággal 's complimentekkel melléje lépven, másfelől miként próbálnak lehúzni róla minden írói érdemet.

Sed quid Rhoetus, evulsisque truncis
Enceladus jaculator audax
Contra sonantem Palladis aegida
Possunt ruentes?

(végzete következik)

Franklin Benjamin^s levele Leányá-
hoz, Párisból északi Ámerikába —
Januarius^s 26-án 1784.

Édes Leányom!

Jól esik gondolkozásod, hogy ujságokat küldesz. Kapitány Barney által vettem azokat, melyek szólnak a' Cincinnatus-Rendről* (l'ordre de Cincinnatus). Az én vélekedésem ezen tárgyra nézve kicsit nyom, én csak egygyen ütődtem-meg, t. i. mikor nemzetünk egyesült bölcsei a' Szövetség (confédération) határozásában nyilván kijelentették, hogy a' nemesi Rend' felállítását ellenzik, hogy esik az: hogy bizonyos számú sze-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* A' Cincinnatus Rend, északi Ámerikában, Barátok' Egyesülete' (Société des Amis) neve alatt, felállott 1783-ban. Nevét vette a' Consulságot, és kétszer Dictátorságot viselt derek Lucius Cincinnatustól, a' ki ezen fényes hivatalokra mindenkor azcke' szarvától hivattatott-el, és hivatalát végezve, ugyan oda tért vissza. A' haza szabadságát kivívott Sereg idősebb Tisztjeiből egyesült Társaság ez, a' kik két czélből állottak össze: hogy hazafiui tettek emlékezetét örökre fenhagyják, és hogy a' közöttök el öregedteket, el erőtlenedteket és szűkölködöket, ha segítségre van szükségek, segítsék. Mivel a' Rend törvényei egyik cikkellye azt határozza, hogy a' Lovag (Chevalier. Ritter) halála után az idősbb fiu következzen helyébe, az egyesült Státusok minden részeiből fel költek ezen Rend ellen, azzal vádolván felállítóit, hogy a' jótétel és hazafiui emlékezet takarója alatt az örökös nemesség magvát akarnák elhinteni. Ekkor írta Franklin is Leányának, az itt közlött Levelét.

mélyek, a' Congressustól vagy valamelyik külön Statustól meghatalmaztatva, azt kívánják hogy magokat és maradékaikat több hazafi társaiktól megkülönböztessék, és örökös vitézi Rendet (ordre de chevalerie héréditaire) állítsanak-fel, hazájok forma szerint kijelentett érzésével egyenesen ellenkezőleg? Ezt mondom azon több határozásokra nézve is, a' melyeket ezen Rend törvényeiben tettek annak szerzői, kik kétségen kívül meg voltak vakitva az idegen tisztetek mejjeikre pazérolva aggatott pántlikák és keresztek által. Nagyon hihetőleg azok a' kik ezen intézetet ellenzették, nem költek ki elég tűzzel az ellen; követve derék Anyád principiumát, a' ki a' tisztelet minden aprólékos jeleit megkívánó emberekre nézve azt szokta mondani: ha ezek a' csekélységek nekik tetszenek, kegyetlenség lenne azokat tőlök megtagadni. Eppen ezen szempontból, hogy ha engemet megkérdezőnek, én nem szegezem vala magamat ellene a' pántlikák és cziczomák (decoratio) felállításának, de eltaszítottam volna bizonyoson azt a' gondolatot, hogy ezeket a' megkülönböztetéseket megörökösítsék. Az érdem (l' honneur), az, például, melyet tisztjeink olyan igaz úton szerzettek, természeténél fogva személyes, és másokra által nem szállható. A' népek között legrégebb és hosszás tapasztalása által leg bölcsőbb Chinaiaknál a' tisztelet nem le, hanem felfelé hat; ha egy ember vitézsége vagy bölcsessége jutalmául a'

Mandarinek sorába emeltetik, szülőjinek, csupán ez által, jussok van mindazon tisztelet jelekhez, melyek magának az érdeemesnek adatnak. Fel teszik, hogy az atyák által fiaiknak adott jó nevelés és jó példák tették azokat alkalmasokká, hogy hasznos tagjai legyenek a' Statusnak. Ez a' felfelé ható tisztelet hasznos a' társaságnak, ez lelkesíti az apákat és anyákat jól gondoskodni gyermekeik nevelésekről; de a' lefelé ható tisztelet mely száll egy olyan maradékra, mely semmit sem tett annak megérdemlésére, nem csak képtelen és igasságtalan, hanem káros magokra az új nemes gyermekeire nézve. Ők kevélyek lesznek, nem veszik számban, a' hasznos szolgálatokat, szegénységre, végre szolgálásra és ezzel együtt járó gyávaságra jutnak. Ilyen mostani állása annak, a' mit mi Európában nemességnek nevezünk. Vagy, ha a' familiák méltósága fentartására nézve az egész jószág az idősebb fiu örökösnek van határozva, egy új ostorát látjuk eléállni a' föld-mívelésnek és javításnak; a' kevélységnek szegénységnek és tunyaságnak ezt a' gyűlöletes vegyületét, a' mely már Spanyolországnak egyrésztét megnépetlenítette, és földjének felét míveletlenné tette. A' familiák nem szűnnek-meg kipusztulni, a' házasságra kevés felbátorítás és a' föld mívelésre fordítandó kevés gond által. Azt kívánom hát hogy a' Cincinnatus Rendben (ha csak ugyan hozzá tartják magokat) a' megkülönböztetés jelei adassanak inkább a' Lovagok attyoknak

és anyyoknak, mint gyermekeiknek. El me-
rem mondani, hogy ez így jó példákat és
jó következéseket szülne. Ez által gyakorlás-
ba hoznók az Isten' negyedik parancsolatját.
Tiszteljed atyádat és anyádat, a' midőn
egy isteni törvény sem parancsolja, hogy
gyermekeinket tiszteljük. Bizonyoson, nin-
csen egy jobb mód szülőinket megtisztelni,
mint fényes tetteket vinni véghez, melyek-
nek dicsőségek reájok háromolják, és nin-
csen semmi illendőbb, mint egy közönséges
határozás által nyilvánvalóvá tenni, hogy a-
zokat egészesen a' tőlök vett jó nevelésnek
és jó példáknak tulajdonítjuk. —

A' mi a' gyermekekre általmenő fény-
öntés' (illustration) oktalanságát illeti, azt
nem csak úgy lehet feltenni, mint csak csu-
pa philosophiai thesist, hanem mathematice
meg lehet bizonyítani, p. o. egy embernek
a' fia csak fele részéig tartozik az ő familiá-
jához, felerésze pedig felesége familiájához
tartozik; ha maga ez a' fiu megházasodik az
unoka csak negyed résziben tartozik attyá-
hoz, és az unoka-fiu csak nyolczad résziben
származik tőle; 's következék még egy ne-
hány generatio, ez csak egy 16-od, egy
32-öd, egy 64-ed egy 128-ad részben jó-le
tőle. E' szerént, kilencz emberi nyomban,
melyet 300 esztendő hoz elő (és ez nem va-
lami régi nemesség) a' mi mostani Cincin-
natus Lovagaink 512-öd részben fognak élni
maradékaikban. Feltéve még azt is, hogy az
ámérikai aszszonyok' mostani húségek a' ki-

lencz emberi nyomokon keresztül sérthetetlenül megmarad, ez oly csekély valami, hogy én nem látok egy okos emberre nézve elégséges okot, hogy ki tegye magát érette hazafitársai irigységek, gyűlölségek és megalégedetlenségek kedvetlen következéseinek.

De hagyjuk ott calculusunkat ezen ifjú nemesre nézve, a' ki 512-öd részét kell hogy tegye egy mostani Cincinnatus Lovagnak, és hágjunk vissza a' nemesség 9 fogain. Szükségesképpen lenni kellett egy apának és anyának, ezek négy személyt tesznek fel, és így vissza menve 8, 16, 52, 64, 128, 256, 512, személyeket fogunk találni, a' kiknek egy más után következőleg élni, és a' magok bizonyos részek szerint, befolyjni kell egy jövő Lovag elő-állítására. Ez az elő-haladás (progression) számokra véve így van:

2
4
8
16
32
64
128
256
512
<hr style="width: 100%;"/>
1,024.

Tehát a' két nemből 1,024 személyek szükségesek, hogy 500 esztendő mulva egy Lovagot állítsanak elő. Gondoljunk 1000 Lovagokat, ezek egy millio húszonnég ezer apáknak és anyáknak szükséges és egymásból

következő egy czélra munkálkodásokat tesz-
fel, kivévén hogy ha némelyeknek közölök
nem jutott eszekben, hogy egynél több Lo-
vagot állítsanak elő. Számláljunk le hát, hu-
szon-négy ezer személyeket ezért a' kettős
szolgálatért, és fontoljuk meg, hogy egy
mérséklett felszámlálása után az esztelenek-
nek, nyomorultaknak és becstelenítetteknek,
a' kik teszik egy részit a' millió ősöknek, az
ők maradékaik fognak é dicsekedhetni azzal
hogy a' Cincinnatus Rend' mostani Lovag-
jaitól származnak. Ezen Lovagok jövendőbeli
généalogistáji az ők annyi generatiokon ke-
resztül egyenes lineákon való lejövések pro-
bájit dolgozván-ki, ha megengedjük hogy az
érdem (l' honneur) bírjon azzal a' természet-
tel, hogy másra által szálljon csak azt a'
kicsiny Quotust (512 vagy pedig 1024?) mu-
tatják-ki, mely őseik' dicsőségéből egyiknek
egyiknek közölök, részibe jut; mivel az ál-
talam véghez vitt nagyon egyszerű és igen
tisztá felvetések megmutatják hogy a' famil-
liák régisége idomzatjában kissebbedik az ő-
si fény-öntés, és ha szaporodnak még a' ge-
neratiók ezt szinte az 0-ig leszállítják.

Én hát reméllem, hogy a' mi uj Ren-
dünk lemond az érdem' firól fira való által
szállításáról és megelepszik mint a' Strimfli-
kötő, Ferdő, Bogács (Ordre de la Jarretiére
du Bain, du Chardon) és Szt. Lajos Rend-
Lovagjai, azon jussal hogy életek végéig hor-
dozzák a' megtiszteltetés jelét, és hogy ezen
megkülönböztetés azoknak életekkel, a' kik

azt érdemlették, szűnjön meg. Reméllem ebből semmi rossz nem származik. A' mi engem illet, mikor egy oly társaságba lépek, melyben előttem esméretlen ábrázatokat látok, gyönyörűséggel esmerem meg ezen jeltől a' különös figyelmet érdemlő személyeket. A' szerény emberek így mentek lesznek hogy keresenek alkalmatosságot eszünkbe juttatni a' szárazon való háboruban tett szolgálataikat, és így ajánlani magokat a' mi részvételünkbe. "

Ez a' levél sokat tett arra hogy némely fiuk ne mérészeljenek attyok helyébe következni, és hogy némely státusok azt egészen megtiltsák.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Y.

Nemzeti bátorság, és szolgálai hiveség ritka Példája.

Voltak, vannak, — és lesznek is nagy férjfiak, a' kik életeket a' becsület, haza, 's a' Királyért — szóval, a' köz-jóért feláldozták, 's azt tenni most, és jövendőben is készek. — Oh! de ha azok iránt, kiket a' sors pályájokon magass polczra helyeztetett, nagyokat kivinni kötelezett, a' születés, nevelés, ész, és lélek' világosodása ösztönözött, 's a' tiszta vallás batorított: a' világ históriája háládatlan nem maradott, és a' földön őket emlékből örökösön élte; nem csuda!! azt gondolom, hogy az idő nagy képében érdemelhet olyan is egy vonást, a' kit válva

szép tette sem a' születés, sem a' nevelés, sem a' nagy rang nem serkentett, hanem csak a' nemzeti tűz hátorság, és háládatos jó szív, 's abból ki buzgó szeretet élesztett.

Egy érdeemes haditiszt úrtól, rangjára nézve, cs. k. Százados Kapitány úrtól, ki a' jelen század véres, és csak nem példátlan háborujit, nagy részint maga is az austriai császári seregekkel együtt, tette és harczolczolta, 's ma is szolgálatban van, hallottam, mint a' kinek a' történetbe bé folyása volt, hogy midőn 1814-dik esztendő Februariusza 17-dik napján, az I-ső nemes Székely gyalog ezere, Franciaországban Nancy mellett, a' sokkal nagyobb szamu ellenséges sereg elöl, egy erdőből magát hátra vonni, 's az után a' sík mezőn, köfal módjára özsze verődvén, egy rettenetes ütközetet reggeli 8 órától kezdve, déleesti 4 óráig kiállani kén-telenített voltna — Főhadivezér néhai Herczeg Schwartzenberg, és osztályos testek vezérei, néhai Báró és Antrodokkoi Herczeg Frimont, nem különben bajor Generalis Báró Wrédének vezérlések alatt, ezen borzasztó napon, melyen az ágyuk úgy ropogtak mint a' menydörgések, 's az apró fegyverekből ki lött golyóbisok úgy hullottak, mint esső, mindent, még az oktalan állatot is rettegés, és félelem környékezte, több fő, és al-tiszteket, 's vitéz katonákat vittek ki fél holttra megsebesítve, minden még azok is, a' kiket a' becsület, és kötelesség elhivutt, hogy nyilt mellyel álljanak szemközt a' nyil-

vános halállal, megrázkodva, és irtózva állottak kimutatott, és szabott helyeiken. — Ezen borzasztó, 's rettentő napon mondom, az említett érdemes Haditiszt úrnak, egy Gál Antal nevű 20 esztendő fiatal szolgája (privat Dienere) kit a' lovával együtt a' butoroknál, szokásos rendszerént hátra hagyott vólt, látván, hogy a' sebesekeket sűrűn hordják hátra, 's felébredvén benne Gazdája iránt való szeretete, és hivsége, egész elragadtatással, számba sem véve a' látható veszedelmet, felkap gazdája lovára; bényargal a' rémitő tűzbe, az ütközet helyére bátor nemzeti szívvel, 's a' golyóbisok záporai között feltalálja keresett gazdáját, kit is ez megpillantván, tudva, hogy sem a' derék legénynek, sem a' lovának nincs ott helye, hirtelen bámulva kérdezte, 's mondotta, ki küldött ide? mindjárt eltakarodj, mert fejedet a' veszedelem; erre természetes szíves-séggel azt felelte a' szolga: uram! látni akartalak tégedet, 's ezen veszedelemből ki vinni, mert sok tiszték már oda vannak; mely szavaira gazdája kard, és kéz intéssel tudtára adta, hogy csak takarodjék, a' mit későbbre nagy sírások között meg is tett, és hátra ment, a' Gondviselés pedig úgy megtaltalmazta, hogy sem nekie, sem lovának legkevesebb bántódása sem történt. —

Az ily bátor lelkű vitézek méltán válhatnak becsületére, a' nemzetnek, és hazának.